

Guatemala: anhelos democráticos e ruído de sabres

Rosalinda Hernández Alarcón

periodista mexicana, residente en Guatemala,
integrante da Asociación Feminista La Cuerda

En Guatemala vívese unha encrucillada porque está en xogo avanzar nas demandas democráticas ou inhibir as liberdades políticas, mediante a debilitación do sistema de xustiza e os discursos repletos de diatribas do presidente da República, Jimmy Morales, quen pretende impór o pensamento pentecostal como posición de Estado e manter as prácticas que estimulan o saqueo do erario público

Dunha banda, están as forzas conservadoras que recorren por todos os medios a manter as fontes de financiamento ilícito e exacerbar as posturas reaccionarias que violentan dereitos democráticos conquistados; e, por outra, diversidade de grupos que demandan continuar a loita contra a corrupción e a impunidade, así como defender a laicidade e a función do ben común que corresponde ao Estado.

Esta confrontación de posicións toma forma nun contexto no que altos funcionarios públicos e privados cuestionan resolucións da Corte de Constitucionalidade (CC), cuxos dictames deben ser acatados xa que é a máxima institución do ordenamento xurídico guatemalteco; proliferan as descualificacións e a criminalización de voces opositoras; **engabétanse iniciativas de lei progresistas, reactivan controis militaristas e reprime o movemento indíxena e campeño**, principalmente.

PRESIDENCIA DA REPÚBLICA DE CORTE EVANXÉLICO

A pesar de que a Constitución Política de Guatemala establece a liberdade de crenzas e de que ten subscrito convenios internacionais que recoñecen os dereitos das mulleres e da poboación LGBTI, o mandatario Morales e dirixentes do seu partido reivindicán as súas convicións relixiosas mentres actúan na súa función pública.

Custe o que custe pretenden descualificar as posicións emancipadoras nun país no que se rexistra a taxa máis alta de natalidade en América Latina, o empobrecemento das persoas medra igual que as migracións e van en aumento os

embarazos en nenas (11 e 14 anos) e as denuncias por violencias machistas.

Morales defende como parella única permitida, a que integran un home e unha muller; que a mal chamada “ideoloxía de xénero” atenta contra a harmonía familiar; que a educación sexual unicamente corresponde a país e os que propugnan postulados distintos aos seus son “inimigos internos” (concepto utilizado durante a guerra para reprimir), xa que fomentan a polarización social.

Ademais do seu rumbo pentecostal, no que a palabra de deus destaca, altos funcionarios da presidencia da República exteriorizaron a súa oposición a obedecer a resolución da CC que ordear deixar entrar a Guatemala, a Iván Velázquez, que foi ratificado como titular da Comisión Internacional contra a Impunidade en Guatemala (CICIG) polo xefe de Nacións Unidas, Antonio Guterres, contrario a unha orde presidencial que o prohibiu porque, supostamente, atenta contra a soberanía nacional.

Ademais, manifestaron o seu rexeitamento cara a outro dictame da CC, que ordena a realización dunha consulta comunitaria previamente a que a Mina San Rafael reanude as súas funcións (explotación de prata, cobre, zinc e, en menor medida, ouro). Nesta oposición, ademais de funcionarios de goberno de alto nivel, figuran cámaras empresariais e ex maxistrados conservadores que coinciden en impór os proxectos “de desenvolvemento” a pesar de que son rexeitados pola poboación dos territorios onde se executan, porque destrúen bens naturais, benefician principalmente a inversionistas estranxeiros e é escasa a súa oferta laboral.

CONGRESO DA REPÚBLICA CON MAIORÍA REACCIONARIA

A legislatura actual concertou un “pacto de corruptos”, integrado por deputados que intentan legislar en función das esixencias evanxélicas, cualifican de “enfermos” á poboación LGTBI e como un atentado á familia e o dereito á vida os postulados feministas.

Outra das súas características é favorecer os intereses empresariais que acumularon capital a través do modelo extractivista. Os integrantes do “pacto de corruptos” defenden as fontes de financiamento ilícito como son: a construción de infraestrutura, a compra de medicamentos, a contratación de servizos, entre outras. Aspiran a cooptar o Sistema de Xustiza.

Este grupo de parlamentarios tamén pretende a reelección ininterrompida e o cambio de bancada sen restrición algunha, así como restar poder de decisión ao Organismo Xudicial en casos de desaforamento de funcionarios públicos, inculpados en feitos de corrupción, tarefa que queren que sexa exclusiva do Congreso da República.

As demandas sociais, como a lei que buscaba unha reparación digna para nenas violentadas sexualmente e apoios económicos para mulleres rurais, son ignoradas. A agrupación Xustiza Xa denunciou que 129 (do total de 158) deputados intentan cambiar as regras de manexo de financiamento electoral para salvar a financiadores e secretarios xerais de partidos políticos.

ALTOS FUNCIONARIOS PÚBLICOS SENTENCIADOS

A función pública estivo impregnada por feitos de corrupción neste país centroamericano, nos que se simulou facer actividades comerciais a fin de apoderarse de recursos do Estado, práctica que -a partir de 2015- se demostrou mediante a actuación conxunta do Ministerio Público (MP), a cargo de Thelma Aldana, e de CICIG, dirixida polo comisionado Velázquez.

A pesar do litixio malicioso exercido por ex funcionarios gubernamentais e os seus avogados, **existen varias sentenzas que demostran plenamente cómo estes se apoderaron, baixo o amparo dos seus cargos, de importantes sumas de diñeiro**; por exemplo: a ex vicepresidenta da República, Roxana Baldetti; o ex ministro de Gobernación, Mauricio López Bonilla; e o ex titular do Instituto Guatemalteco de Seguridade Social (IGSS), estes dous últimos pertenceron á cúpula militar.

Nos procesos xudiciais que se seguen figuran como presuntos inculpados ademais: o ex presidente da República, Otto Pérez Molina; varios ex maxistrados e ex ministros, entre eles, Williams Mancilla, ex titular da carteira de Defensa Nacional, así como dous familiares do mandatario, Sammy Morales e José Manuel Morales, irmán e fillo.

Todos estes casos foron presentados por MP e CICIP, nos que tamén figuran grandes empresarios, cuxos resultados son os que motivaron a Jimmy Morales a impedirle a entrada a Guatemala ao comisionado Velázquez e opoñerse á extensión do mandato da devandita comisión de Nacións Unidas.

En sentido contrario, movementos cidadáns departamentais e na capital, onde destaca a participación estudiantil e de poboación urbana, demandan intensificar a persecución penal contra as persoas corruptas. Esixen a renuncia do presidente da República e dos deputados, respectar o ordeamento constitucional, reencauzar a acción legislativa e defender o Estado laico.

UN GOLPE DE ESTADO ESTÁ EN MARCHA

Mulleres indíxenas e mestizas, que participan en diferentes espazos, constituíronse nunha asemblea permanente para rexeitar enerxicamente o Golpe de Estado que se está implantando, ante a desobediencia das resolucións da CC e a militarización, que se observa co fortalecemento do exército, a súa maior inxerencia en decisións nacionais e presenza constante nas rúas e comunidades onde hai movementos de resistencia.

Para a denominada asemblea de mulleres, a impunidade “afecta de maneira importante porque se nos nega o acceso a servizos públicos, impón peores condicións de traballo e alimentación, reproduce violencias en distintos ámbitos da nosa vida, ademais suprime oportunidades en comunidades rurais e barrios urbanos”.

Representantes dos diferentes movementos sociais denuncian constantemente os ataques contra defensoras e defensores de dereitos que loitan polos seus recursos naturais e territorios. O máis recente feito ocorrido en outubro, foi na comunidade de Ixquis (departamento de Huehuetenango), onde se puxo de manifesto a existencia dun plan para promover unha nova onda de criminalización contra pobos que rexeitan os proxectos mineiros, hidroeléctricas, agricultura extensiva.

En Guatemala estase a violar o libre acceso á información, así como a liberdade de expresión e de crenzas, mediante a difusión de discursos de odio, campañas de desprestixio e manipulación de informacións públicas.

O que importa resaltar é que neste país, ao igual que noutros do continente (Brasil, Colombia, Costa Rica), a difusión de consignas relixiosas fundamentalistas ten o obxectivo de controlar as persoas para manter os seus proxectos de acumulación, mentres que a militarización busca reprimir o descontento social e fomentar o medo na cidadanía. Todo isto, contrario ás esixencias democráticas. 🇬🇹

